ZEOS
EKO-SISTEM

Godišnji izvještaj

2023.

Operater sistema za upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom
u Federaciji Bosne i Hercegovine

2012.

25.04.
Osnivanje firme

2013.

21.05.
Prva dozvola operatera

Juni
Početak operativnog rada

2014.

Prvi izvoz opasnih frižidera na reciklažu u EU

Postavljeni kontejneri za e-otpad u trgovačkim centrima i skladištima ovlaštenih sakupljača

2015.

Novembar
Prvi izvoz opasnih sijalica na reciklažu u EU

2016.

Februar
Ukidanje pravilnika

Novembar
Vraćanje pravilnika na snagu

2017.

11.12.
Postavljanje prvih uličnih kontejnera

2018.

07.02.
Druga dozvola operatera

14.10.
Prvi Međunarodni dan e-otpada
Uključenje u Svjetsku mrežu operatera WEEE Forum

2019.

1.2.
Osnivanje udruženja operatera

2020.

05.02.
Otvaranje prvog reciklažnog dvorišta

2021.

21.10.
Nabavka mobilnog reciklažnog dvorišta

2022.

25.02.
Zelena revolucija

23.12.
Treća dozvola operatera
Besplatno preuzimanje e-otpada za stanovništvo

2023.

14.05.
ZEOS Biznis lider održivog razvoja

Električni i elektronski otpad (e-otpad) je najbrže rastuća vrsta otpada u razvijenim zemljama, uzrokovana velikim brojem ljudi koji posjeduju električne i elektronske uređaje koji brzo zastarjevaju. Svake godine na svijetu se generiše oko 50 do 60 miliona tona e-otpada, pri čemu se prema UN-ovom izvještaju reciklira samo oko 20%.

Gubitak prirodnih resursa, toksični materijali koji štete okolišu i stalno povećanje otpada, predstavljaju primarne izazove u upravljanju otpadom. ZEOS eko-sistem d.o.o. je preuzeo vodeću ulogu u rješavanju ovih problema u Bosni i Hercegovini kao prvi operater sistema za upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom u zemlji. Naš fokus je na efikasnom prikupljanju otpada čime se minimizira količina otpada na deponijima, a povećava količina koja se reciklira. U proteklih 11 godina uspjeli smo prikupiti gotovo 22.5 hiljada tona e-otpada širom zemlje, što predstavlja značajan doprinos zaštiti okoliša.

U godišnjem izvještaju za 2023. godinu detaljno analiziramo provedene aktivnosti, uključujući podatke o prikupljanju električne i elektronske opreme, infrastrukturi, rezultatima, projektima, održivom poslovanju, te planovima za 2024. godinu. Pozivamo vas da pročitate naš godišnji izvještaj i pridružite se inicijativi za očuvanje prirodnih resursa kroz recikliranje otpadne električne i elektronske opreme.

Svi prikazani podaci u izvještaju su pažljivo analizirani na osnovu dostupnih informacija. Izvještaj u PDF formatu možete pronaći na našoj web stranici: www.zeos.ba.

LEGENDA

E-OPREMA
električna i elektronska oprema

E-OTPAD
otpadna električna i elektronska oprema

VKA
otpadni veliki kućanski aparati

MKA
otpadni mali kućanski aparati

RH
otpadni rashladni uređaji (frižideri i zamrzivači)

Pravilnik

Pravilnik o upravljanju otpadom od električnih i elektronskih proizvoda („Službene novine Federacije BiH“, broj 23, od dana 31.03.2023. godine)

ZAKON
Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH" br. 33/03, 72/09 i 92/17).

OBVEZNIK SISTEMA
proizvođači, uvoznici i distributeri električne i elektronske opreme, koji po prvi put plasiraju električnu i elektronsku opremu na tržište Federacije Bosne i Hercegovine.

OPERATER SISTEMA
je društvo koje omogućava Obveznicima sistema plaćanje nižih naknada za upravljanje e-otpadom, vrši administraciju vezanu za izvještavanje, pruža podršku u vidu informisanja o zakonskoj regulativi, upravlja električnim i elektronskim otpadom, ovlašten od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma BiH na osnovu Zakona i Pravilnika.

RECIKLER
sakupljač električnog i elektronskog otpada, pravno lice koje sakuplja i vrši preradu električnog i elektronskog otpada, ovlašten je od strane operater sistema.

Sadržaj

Uvodna riječ direktora 5

Poslovna strategija ZEOS eko-sistem d.o.o. 6

Organizacijska struktura društva 7

Održivo poslovanje 8

Model stvaranja vrijednosti 9

ZEOS lider održivog razvoja 10

Usluge 11

Eko porodica 11

ZEOS eko-sistem u brojevima 12

Infrastruktura 16

Projekti 18

Poziv na akciju 23

Podaci o publikaciji 24

6

Poslovna strategija ZEOS eko-sistem d.o.o.

8

Održivo poslovanje

10

ZEOS lider održivog razvoja

12

ZEOS eko-sistem u brojevima

Poštovani,

U protekloj godini, ZEOS eko-sistem je nastavio svoju misiju predanosti prikupljanju e-otpada i podizanju svijesti o ispravnom postupanju s e-otpadom među korisnicima. Zadovoljstvo je istaknuti da smo za 2023. godinu ispunili Pravilnikom propisane ciljeve, te ostvarili značajan napredak i postigli brojne rezultate zahvaljujući saradnji s našim partnerima i članovima sistema.

Naša mreža je proširena i sada obuhvata 23 komunalna preduzeća i 14 sakupljača i obrađivača e-otpada. Sa 496 lokacija za odlaganje e-otpada, od kojih su 363 locirane kod pravnih lica, a 133 su javne lokacije za sakupljanje e-otpada, nastavljamo osiguravati dostupnost odlaganja otpada širom zemlje. Ulagali smo u infrastrukturu, s 879 komada infrastrukture, od kojih je 799 postavljeno. Prikupljena količina otpada u 2023. godini iznosi 3.523.201 kilogram, dok smo postigli procenat od 94% pokrivenosti općina infrastrukturom za sakupljanje e-otpada u Federaciji Bosne i Hercegovine. Besplatan odvoz i zbrinjavanje e-otpada sa adrese firme ili domaćinstva već odavno nije „mit“ nego redovna besplatna usluga koju osigurava ZEOS eko-sistem d.o.o.

Naša angažovanost od početka operativnog poslovanja u oblasti edukacije i informisanja stanovništva obuhvaća i 755 škola kroz raznovrsne projekte, s ukupno 214.000 učenika uključenih u aktivnosti, te u prosjeku 857.000 građana informisanih godišnje.

Ponosni smo što smo postali dobitnici značajne Nagrade za biznis lidere održivog razvoja u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu u kategoriji mikro preduzeća za oblast “Resursi i okoliš”.

Ova nagrada je priznanje našem posvećenom radu u očuvanju okoliša i unapređenju održivog razvoja, te nas dodatno motiviše da nastavimo s našim radom i inovacijama.

Također, s ponosom ističemo da smo dobili pozitivan izvještaj finansijskog revizora, što potvrđuje našu transparentnost i odgovorno finansijsko upravljanje.

Zahvaljujem se svim našim partnerima, članovima mreže i zaposlenicima na njihovom predanom radu i podršci.

Mag. Emil Šehić,
direktor

Poslovna strategija ZEOS eko-sistem d.o.o.

SVRHA

Upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom u skladu s principima održive i kružne ekonomije

VIZIJA

Ostati vodeći operater sistema upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom u Bosni i Hercegovini te promovisati društvo koje efikasno koristi resurse, minimizira otpad i štiti okoliš za buduće generacije

MISIJA

Stvaranje dugoročne vrijednosti za naše klijente, zaposlenike i zainteresovane strane kroz finansiranje, upravljanje, unapređenje i promociju procesa zbrinjavanja i reciklaže e-otpada u skladu sa zakonskim propisima, uz poštivanje zaštite okoliša i održivog razvoja procesa zbrinjavanja e-otpada za obveznike sistema i sve ostale posjednike

10 PRINCIPA POSLOVANJA

01 ODRŽIVOST: poslovanje na principima održivog razvoja i kružne ekonomije.

02 TRANSPARENTNOST: sve aktivnosti provode se u skladu s važećim zakonima i propisima, te su javno dostupne kroz online izvještaje.

03 KVALITETA: osiguravanje kvalitete procesa zbrinjavanja e-otpada kroz uspostavljeni sistem u skladu sa ekološkim propisima.

04 INOVATIVNOST: kontinuirano razvijanje procesa za još efikasnije i sigurnije zbrinjavanje e-otpada.

05 DRUŠTVENA ODGOVORNOST: briga o društvu u kojem poslujemo, te aktivno učešće u edukaciji i osvještavanju građana o značaju održivog razvoja i zaštiti okoliša s posebnim fokusom na djecu.

06 PROFESIONALNOST: kontinuirani rad na najvišim profesionalnim standardima, te osiguranje stručnog i efikasnog rukovođenja poslovnim procesima.

07 PARTNERSTVO: saradnja s relevantnim učesnicima u svrhu ostvarenja zajedničkih ciljeva i doprinosa zaštiti okoliša.

08 NE ZA PROFIT: eventualna dobit ne može biti isplaćena osnivačima, već se isključivo koristi za obavljanje i razvoj osnovne djelatnosti sistema.

09 JEDNAKOST: bez obzira na veličinu kompanije ili plasiranu količinu robe na tržištu, svi Obveznici sistema imaju iste uslove i svi su jednako važni.

10 PRILAGODLJIVOST: sposobnost prilagođavanja ekološkim izazovima, tržišnim trendovima, propisima i drugim promjenama u okruženju.

Organizacijska struktura društva

POSLOVNI ODBOR

ZEOS d.o.o.
Ljubljana

Gorenje Commerce
d.o.o. Sarajevo

Mercator BH d.o.o.
Sarajevo

General servis d.o.o.
Sarajevo

EMIL ŠEHIĆ

Direktor
Tel: + 387 33 628 606
info@zeos.ba

Elma Babić-Džihanić

Pomoćnica direktora
Tel: + 387 33 846 317
Mob: +387 61 146 088
elma.babic@zeos.ba

Alem Kupusović

Prodaja
Tel: + 387 33 846 316
Mob: +387 61 147 864
alem.kupusovic@zeos.ba

Mahir Bjelonja

Marketing i projekti
Tel: +387 33 846 317
mahir.bjelonja@zeos.ba

Elvedina Muratović

Administracija
Tel: +387 33 628 606
elvedina.muratovic@zeos.ba

Održivo poslovanje

U ZEOS eko-sistem d.o.o. smo svjesni važnosti održivog poslovanja te smo principe održivosti integrisali u sve aspekte naših operacija. Zahvaljujući predanom radu i kontinuiranoj posvećenosti, s ponosom možemo istaknuti da smo dobitnici značajne nagrade za poslovne lidere održivog razvoja za 2023. godinu u kategoriji mikro preduzeća u oblasti “Resursi i okoliš”.

Naša centralna strategija za postizanje održivosti usmjerena je na uspostavu efikasne komunikacije i partnerstva s raznovrsnim interesnim grupama, uključujući korisnike, državne institucije, proizvođače elektronskih uređaja i druge poslovne subjekte. Kroz transparentnu i inkluzivnu komunikaciju, aktivno dijelimo informacije o našim inicijativama i naglašavamo važnost održivih rješenja za upravljanje e-otpadom. Dodatno, intenzivno razvijamo partnerstva s organizacijama koje dijele iste vrijednosti i ciljeve u promociju održivog razvoja. Kroz ta partnerstva, inoviramo i implementiramo efikasne strategije za upravljanje e-otpadom, te dajemo doprinos održivim poslovnim praksama na tržištu Bosne i Hercegovine.

Kao vodeći operater u oblasti elektronskog i električnog otpada, ZEOS eko-sistem doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja na više načina:

Model stvaranja vrijednosti

Predstavljena infografika ilustruje kako stvaramo vrijednost za našu kompaniju, okoliš i društvo. U centru naših aktivnosti su naše misija i vizija koje se temelje na usvojenoj strategiji razvoja. Koristimo sinergiju različitih resursa svjesni rizika i prilika koje se pojavljuju u našem svakodnevnom poslovanju. Postavljamo ambiciozne ciljeve i provodimo ih, a u svakodnevnom radu djelujemo na osnovu naših vrijednosti. Za nas, stvaranje vrijednosti znači generisanje održivog, dugoročnog rasta i održavanje dugotrajnih odnosa sa zainteresovanim stranama.

ULAZNI KAPITAL

FINANSIJSKI KAPITAL
- Sredstva dostupna za vođenje poslovanja iz naknada za upravljanje i projektnih sredstava

TEHNOLOŠKI I PROIZVODNI KAPITAL
- Znanja, vještine i oprema za prikupljanje, transport, obradu i zbrinjavanje e-otpada;
- Infastruktura, procesi i procedure

DRUŠTVENI KAPITAL
- Mreža koju imamo kao organizacija i povjerenje koje druge zainteresove strane imaju u nas

LJUDSKI KAPITAL
- Zaposlenici i eksterni partneri koji donose svoje znanje i stručnost

PRIRODNI KAPITAL
- Svi prirodni resursi koje direktno ili indirektno koristimo putem našeg poslovanja, kao što su energija i voda

IZLAZNI KAPITAL

FINANSIJSKI KAPITAL
- Prikupljene naknade
- Isplaćene plate
- Optimizirani troškovi

TEHNOLOŠKI I PROIZVODNI KAPITAL
- Povećan kapacitet za sakupljanje e-otpada
- Prevencija zagađenja
- Povećanje stope reciklaže
- Očuvanje kritičnih sirovina

DRUŠTVENI KAPITAL
- Reputacija
- Lojalnost klijenta

LJUDSKI KAPITAL
- Kontinuirano usavršavanje i razvoj ljudskih resursa
- Ispunjavanje zakonskih i etičkih standarda u svim aspektima rada
- Osnaživanje žena
- Zadovoljstvo zaposlenika

PRIRODNI KAPITAL
- Emisija stakleničkih gasova

INDIKATORI REZULTATA

FINANSIJSKI KAPITAL
- Prihodi
- Novčani tokovi
- Sredstava dostupna za reinvestiranje

TEHNOLOŠKI I PROIZVODNI KAPITAL
- Količina prikupljenog e-otpada
- Inovacije
- Efikasnost i održivost sistema

DRUŠTVENI KAPITAL
- Zadovoljstvo učesnika
- Broj klijenta

LJUDSKI KAPITAL
- Angažovanost zaposlenika

PRIRODNI KAPITAL
- CO2 efikasnost

ODRŽIV BIZNIS MODEL

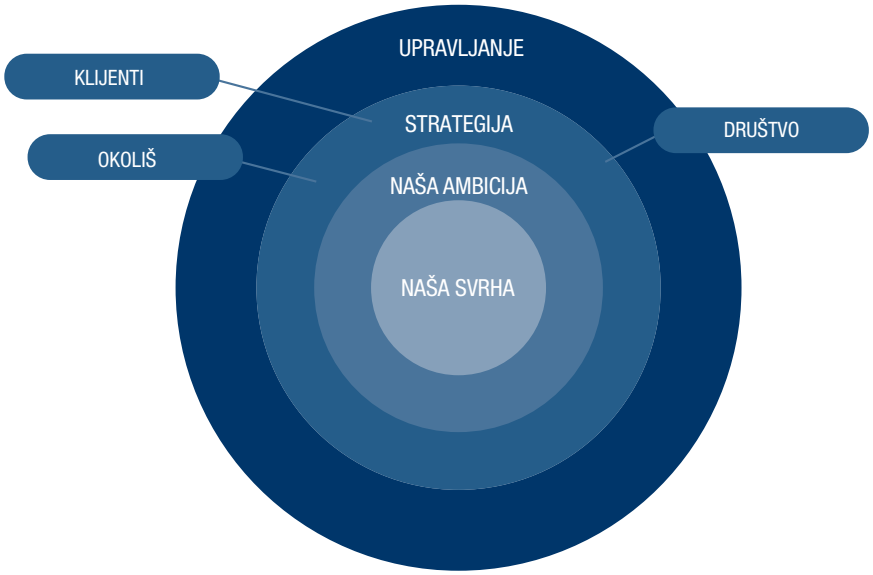

ZEOS eko-sistem biznis lider održivog razvoja u BiH za 2023. godinu

Ponosni smo što je ZEOS eko-sistem osvojio važnu nagradu za biznis lidere održivog razvoja za 2023. godinu u kategoriji mikro preduzeća. Na svečanosti održanoj 14. juna 2023. godine u Pozorištu mladih u Sarajevu, promovisana je peta, jubilarna generacija biznis lidera održivog razvoja u Bosni i Hercegovini.

Ova nagrada, dio programa "Okvir za realizaciju Ciljeva održivog razvoja (SDGs) kao temelj za održiv i inkluzivan rast u Bosni i Hercegovini" (SDG2BIH), finansirana je od strane Švedske, a implementirana od strane UNDP-a u partnerstvu sa UNICEF-om i UN Women, kao podrška UN-a vlastima u Bosni i Hercegovini pri implementaciji Okvira za realizaciju Ciljeva održivog razvoja.

Nagrada za biznis lidere održivog razvoja dodjeljuje se svake godine s ciljem promocije napora i angažmana privatnog sektora u oblasti održivog razvoja u Bosni i Hercegovini. Ovog puta, nagrada za 2023. godinu bila je fokusirana na preduzeća koja stvaraju i zadržavaju kvalitetna radna mjesta, te aktivno smanjuju svoj utjecaj na okoliš.

ZEOS eko-sistem d.o.o., naša organizacija koja posluje na principima ne-za-profit, odabran je kao pobjednik u sektoru mikro preduzeća u oblasti „Resursi i okoliš“. Naša svrha je osigurati stabilan i održiv sistem sakupljanja i zbrinjavanja električnog i elektronskog otpada. Kroz naše aktivnosti, kritične i vrijedne sirovine vraćamo u novi proces proizvodnje, a opasne hemijske supstance zbrinjavamo u skladu sa ekološkim propisima. Ova nagrada je priznanje našem posvećenom radu u očuvanju okoliša i unapređenju održivog razvoja.

E-otpad kao resurs: Ključna uloga u cirkularnoj ekonomiji

Upravljanje e-otpadom sve više dobija na značaju kao ključni faktor u promovisanju cirkularne ekonomije. Reciklaža elektronskog otpada nije samo način za smanjenje ekološkog otiska, već i efikasan način za povrat vrijednih sirovina.

Elektronski otpad, koji obuhvata sve od starih mobilnih telefona do zastarjelih kompjutera, može se transformisati u korisne resurse kroz odgovarajuće procese reciklaže. Ovim se ne samo da doprinosi očuvanju prirodnih resursa, već se i smanjuje potreba za eksploatacijom novih sirovina, čime se štiti okoliš.

USLUGE

ZEOS eko-sistem djeluje kao operater sistema u skladu sa zakonskom regulativom o upravljanju otpadom od električnih i elektronskih proizvoda, a plaćanje naknada za plasiranu električnu i elektronsku opremu se vrši po nižim cijenama nego što bi to bilo samostalnim ispunjavanjem zakonskih obaveza od strane uvoznika, proizvođača i distributera. Operater sistema brine i o zbrinjavanju električnog i elektronskog otpada, te posluje na način koji ne uključuje isplatu dobiti vlasnicima, već se sva dobit koristi za obavljanje i razvoj osnovne djelatnosti uz ulaganje u sistem za zbrinjavanje e-otpada.

ZEOS eko-sistem d.o.o u službi ovlaštenog operatera sistema omogućava:

- ✓ Besplatno preuzimanje električnog i elektronskog otpada, za kompanije i stanovništvo
- ✓ Urednu dokumentaciju o preuzimanju e-otpada, te toku otpada
- ✓ Informacije o načinu reciklaže, postojećoj infrastrukturi uz organizovanje kampanja za jačanje javne svijesti o zaštiti okoliša, kao i kampanja za sakupljanje e-otpada
- ✓ Infrastrukturu i efikasne modele za sakupljanje e-otpada
- ✓ Prenos obaveze od strane uvoznika, distributera i proizvođača opreme, koja se plasira na tržište Federacije Bosne i Hercegovine, po principu “produžene odgovornosti.

NAŠA EKO PORODICA ODGOVORNIH KOMPANIJA

● ABC SPORTING d.o.o.; abias d.o.o. Tešanj; ADTEXO d.o.o.; AGROMEHANIKA-KOMERC D.O.O.; ALARM AUTOMATIKA d.o.o.; ALFA CAR d.o.o. Sarajevo; ALFA THERM d.o.o. Mostar; ALPEKS d.o.o. Sarajevo; AMD SCONTO - BRČKO d.o.o.; AMDž-ELEKTRON DOO BIHAĆ; AMT-METRIKS d.o.o. ; AN-GO Frigo Electric d.o.o.; AN-KA d.o.o .Sarajevo; ANNOA d.o.o. Tuzla; ARCHITEKTENGRUPPE S 71 d.o.o. Sarajevo; ARGON SISTEMI d.o.o.; ASEE d.o.o. Sarajevo; AT Store d.o.o. Sarajevo; ATOM DISTRIBUTION d.o.o. Laktaši; AUDIO TEAM d.o.o. Čitluk; AUTOMATIC SERVIS d.o.o.; Automating ATC d.o.o. Tuzla; AVTERA BH d.o.o. Sarajevo; AX SOLING D.O.O.; ● B & G d.o.o. Sarajevo; Bajsik d.o.o. Sarajevo; Banjalučka pivara a.d. Banja Luka; BBS d.o.o. Sarajevo; Bent excellent d.o.o. Sarajevo; BIASSCO d.o.o. Usora; BILI BRIG d.o.o. GRUDE; BINGO d.o.o. Tuzla; Biomedica d.o.o. Sarajevo; BIRO COMMERCE d.o.o. Odžak; BLITZ-CINESTAR d.o.o. Sarajevo; Bosnalijek d.d.; BROTHERS D.O.O. Ljubuški; BS TS d.o.o. Sarajevo; ● CARLSBERG BH d.o.o. Sarajevo; CC HBC B-H d.o.o. Sarajevo; CLIMA-TRADE d.o.o. Sarajevo; Commerce Engineering d.o.o. Mostar; COMPLEX d.o.o. Sarajevo; Comtrade distribution d.o.o. Sarajevo ; CONFIG d.o.o. Mostar; CPU d.o.o. Cazin; CROM BH d.o.o. SARAJEVO; ● DARA d.o.o. Posušje; Deichmann obuća d.o.o.; Deling d.o.o. Tuzla; DELTRON d.o.o. Sarajevo; DEMA & S EXPORT-IMPORT d.o.o. Mostar; DENTA DE d.o.o. Sarajevo; DIAMEDIC d.o.o. Sarajevo; DIMOTEL d.o.o. POSUŠJE; DISTI d.o.o. Sarajevo; dm drogerie markt d.o.o. Sarajevo; DOMOD d.o.o. Sarajevo; DOO MEGA CENTAR Sanski Most; DREAM-SAT D.O.O.; ● DŽANIĆ KOMERC D.O.O.; Dženex d.o.o. Tuzla; ● Einhell BiH d.o.o. Vitez; EL Pharma d.o.o.; ELCOM d.o.o. Tuzla; ELEKTRO CENTAR d.o.o. Čitluk; ELEKTRO-JURIĆ d.o.o. MOSTAR; ELEKTRO-MILAS d.o.o. Ljubuški; Elko-Marić d.o.o. Mostar; ELMARK GROUP d.o.o.; ELSA TRADE d.o.o. Sarajevo; ELUMATEC MASCHINEN d.o.o. Bihać; ENERGOINVEST-SUE d.d.; ETI Sarajevo, d.o.o. Ilidža; EXCLUSIVE NETWORKS BH doo Sarajevo; ● Farma d.o.o. Sarajevo; Farmavita d.o.o. Sarajevo; FERRO-PACK d.o.o. Vitez; FMI 2001 d.o.o. Čitluk; FOTO PRINT ŽUNIĆ D.O.O.; FRIGOTERM d.o.o. Mostar; ● GAMA-ELECTRONIC d.o.o. ŽEPČE; Gastro Tehnika d.o.o. ; GEMMA BH d.o.o.; General Engineering d.o.o.; GENERAL SERVIS D.O.O.; GOLDTIME d.o.o. Sarajevo; Gorenje Commerce d.o.o. Sarajevo; GRAFOTISAK d.o.o. GRUDE; GRIČ d.o.o. Široki Brijeg; ● HAGER d.o.o. Sarajevo; HENKEL BH d.o.o. Sarajevo; Hilty systems BH d.o.o. Sarajevo; HKB net d.o.o. Sarajevo; HTL d.o.o.; ● I-CRNI d.o.o. Cazin; IMTEC d.o.o. Sarajevo; INEL BH d.o.o. Maglaj; INEL d.o.o. Mostar; Inel-med d.o.o.; INFO-KOD d.o.o. Travnik; INFONET d.o.o.; Inter-com d.o.o. Zenica; INTERSPORT BH d.o.o. Sarajevo; Iskraemeco Sarajevo d.o.o.; ITALGROUP d.o.o. Sarajevo; ITD d.o.o. Sarajevo; ● Julius Meinl BH d.o.o.; JUMO BH d.o.o. Doboj Istok; JYSK d.o.o. Sarajevo; ● Kablovska televizija HS; KAMER COMMERCE d.o.o. Sarajevo; KB d.o.o. Mostar; Kid zone d.o.o.; KM TRADE d.o.o.; KODEKS d.o.o. Sarajevo; KONICA MINOLTA POSLOVNA RJEŠENJA BH D.O.O.; KONZUM d.o.o. Sarajevo; ● Lafat komerc d.o.o.; LATEX d.o.o. Cazin; LEDO d.o.o. Čitluk; LOGOSOFT d.o.o. Sarajevo; LUK d.o.o. Sarajevo; Luminos d.o.o. Sarajevo; ● M.A.L. GRIZELJ D.O.O.; MACLINE D.O.O. Sarajevo; MANEDRA-COMPANY d.o.o. Mostar; MARCAFFE d.o.o.; Mars - 97 d.o.o.; MASTER-H d.o.o. Sarajevo; MASTERLINE d.o.o. Sarajevo; Maxhof Gruppe d.o.o.; MB FRIGO klima i hlađenje d.o.o.; MEDICAL D.O.O.; MEDICAL INTERTRADE d.o.o. Sarajevo; M-electric d.o.o. Sarajevo; MERCATOR BH d.o.o. Sarajevo; MES d.o.o. Zenica; MESC d.o.o. Sarajevo; MIBO KOMUNIKACIJE d.o.o. Sarajevo; MICOM BH D.O.O.; MIDDLE POINT ELECTRONICS d.o.o. Sarajevo; MIDNES d.o.o.; MIKRO+POLO d.o.o. Sarajevo; MIVIKO d.o.o. ; MLJEKARA LIVNO d.o.o. LIVNO; MOBIS ELECTRONIC d.o.o. Sarajevo; Molson Coors BH d.o.o. Banja Luka; Montre d.o.o. ; MORE FOR LESS d.o.o.; Mtel, a.d. Banja Luka; ● NEONETX d.o.o.; Network d.o.o. Sarajevo; New Yorker BH d.o.o. Sarajevo; NEX STUDIO d.o.o.; NOBEL CORPORATION d.o.o. Mostar; NPL Project d.o.o.; Nuić autodijelovi d.o.o.; NUIĆ d.o.o. Ljubuški; ● OC IMP Klima d.o.o. Sarajevo; OMEGA PANELI d.o.o. Mostar; OPUS d.o.o. Mostar; ORACLE BH d.o.o. Sarajevo ; ORBICO d.o.o. Sarajevo; ORBITER G d.o.o. Grude; Oxint d.o.o. Tuzla; ● P.Z.VINO-DUHAN-VOĆE P.O.; Payten d.o.o. Sarajevo; PC ONER d.o.o. Lukavac; PC Plus d.o.o. Sarajevo ; PENNY PLUS d.o.o. Sarajevo; PEPCO B-H d.o.o.; PLANET d.o.o. Posušje; PLANKOS ALATI d.o.o. Livno; PORIN D.O.O.; PRINTEX d.o.o.Sarajevo; PROMA d.o.o. Sarajevo; PROMET-TEHNO d.o.o. Bihać; ● R.TIME d.o.o. Sarajevo; RIF d.o.o. Široki Brijeg; Roaming Electronics d.o.o. Banja Luka; ROX d.o.o. za promet i usluge; ● Salon bankarske opreme d.o.o. Sarajevo; SARAJEVSKA PIVARA d.d. Sarajevo; SARAJEVSKI KISELJAK d.d. Kiseljak; SARTORIUS LIBRA ELEKTRONIK D.O.O. SARAJEVO; SAŠA-TRADE d.o.o. Doboj; SATTRAKT d.o.o. Sarajevo; SCHACHERMAYER d.o.o. Sarajevo; Schrack Technik BH d.o.o. Mostar; SEDŽAN-INGENERING d.o.o.Sarajevo; Servis Čović d.o.o. Čitluk; SERVIS JELIĆ d.o.o. Široki Brijeg; SHIMADZU d.o.o. Sarajevo; SICON SAS d.o.o. Tuzla; Silk trade d.o.o. Tešanj; SIM IMPEX d.o.o. Banja Luka; SOFTNET d.o.o. Sarajevo; Sonra d.o.o. ; Spanish Market d.o.o. Sarajevo; SQS d.o.o. Sarajevo; STUDIO-MODERNA d.o.o. Sarajevo; SYS Company d.o.o. Sarajevo; SYSTECH d.o.o. ; ● ŠPICA SYSTEMS d.o.o. Sarajevo; ● TC-LINK d.o.o. Čitluk; TDR d.o.o. Sarajevo; TECHNING d.o.o. Sarajevo; Tehnodepo d.o.o. Sarajevo; TEHNO-MAG d.o.o. Orašje; TEHNOPAK d.o.o. Tuzla; Telemach d.o.o. Sarajevo; TELEPLUS d.o.o. Mostar; TEP-LIGHT d.o.o.; Teve Varnost Elektronika d.o.o. Visoko; Tipteh d.o.o. Sarajevo; TOOL EXPERTS d.o.o. Sarajevo; TRGOŠPED D.O.O.; TRING d.o.o.; TRONEX d.o.o. Orašje; TVIN-KOMERC d.o.o. SARAJEVO; ● Umbrella Corporation BH d.o.o.; UNA LIJEK d.o.o. Sarajevo; UNATEL d.o.o. Bihać; UNIBOX d.o.o. Mostar; UNIKOMERC d.o.o. Mostar; UNIOR TEHNA d.o.o. Sarajevo; UNIS Telekom d.d. Mostar; Univerzalno d.o.o. Sarajevo; ● VELUX BH d.o.o. ; VERSO d.o.o. Sarajevo; VIDIAMOBIL d.o.o. Posušje; Vitapur d.o.o. Sarajevo; VOKEL d.o.o. Posušje; ● WATCH LINE d.o.o. Sarajevo; WIDEX SA d.o.o. Sarajevo; WURTH BH d.o.o. Sarajevo; ● XENON FORTE d.o.o. Sarajevo; ● YIMOR d.o.o. Brčko; YIMOR d.o.o. Domaljevac; ● ZEKA-COMERC d.o.o. Gračanica; ZEOS d.o.o. - Podružnica; ● ŽANA-COMMERCE d.o.o. Posušje

ZEOS eko-sistem d.o.o. u brojevima

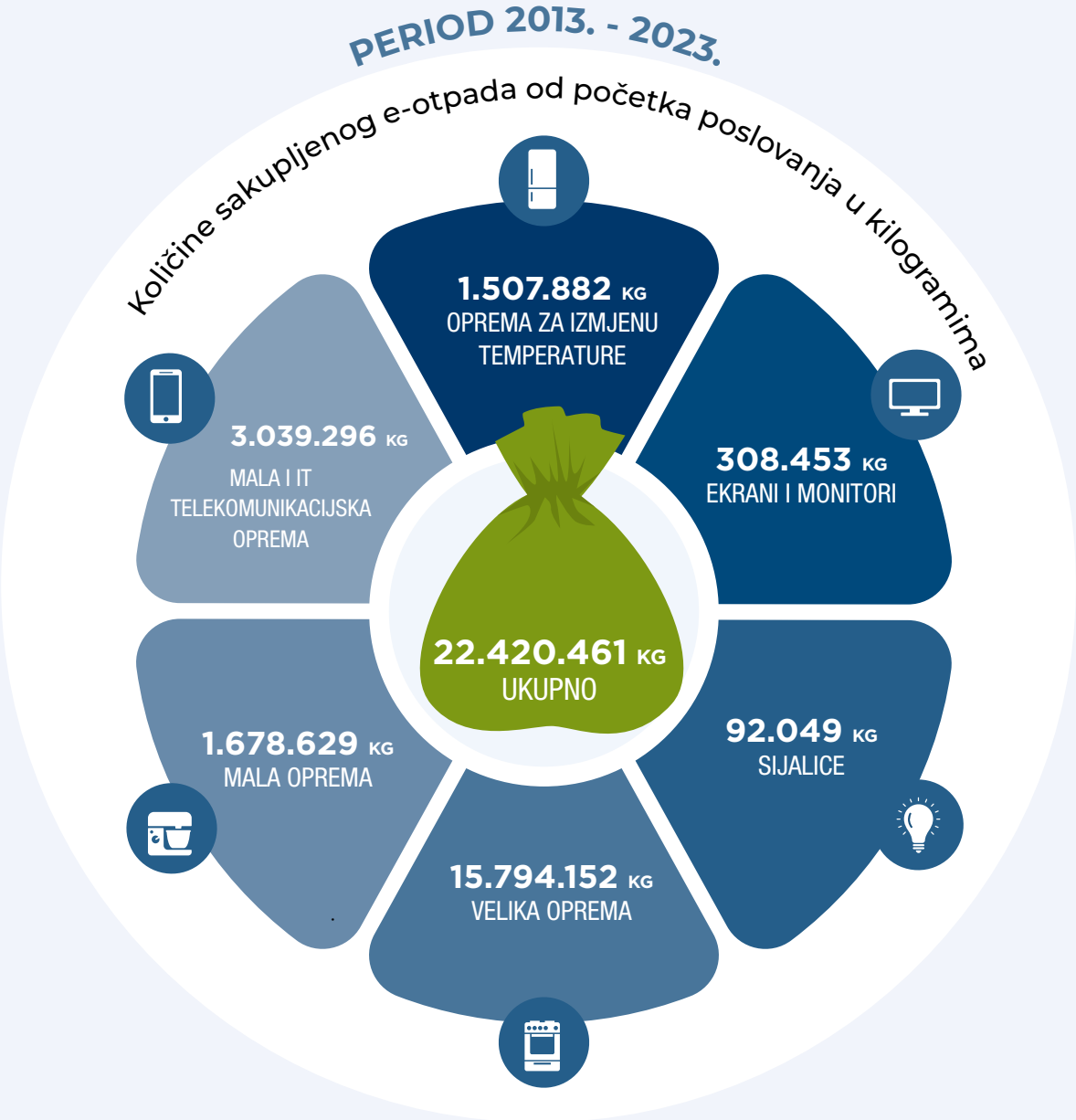

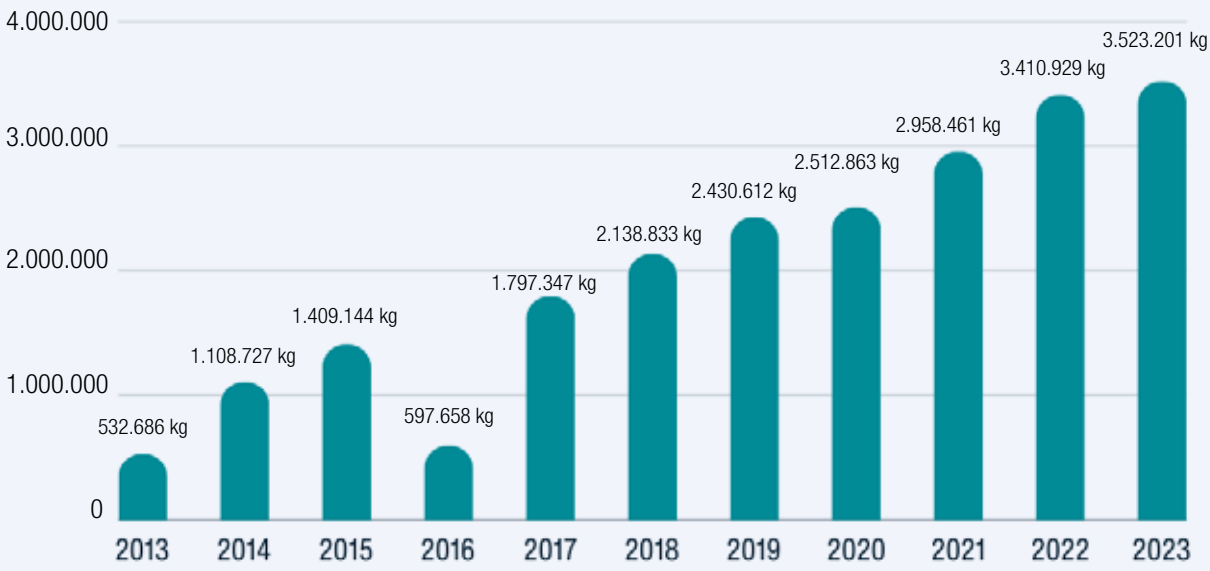

UKUPNO **22.420.461 KG**

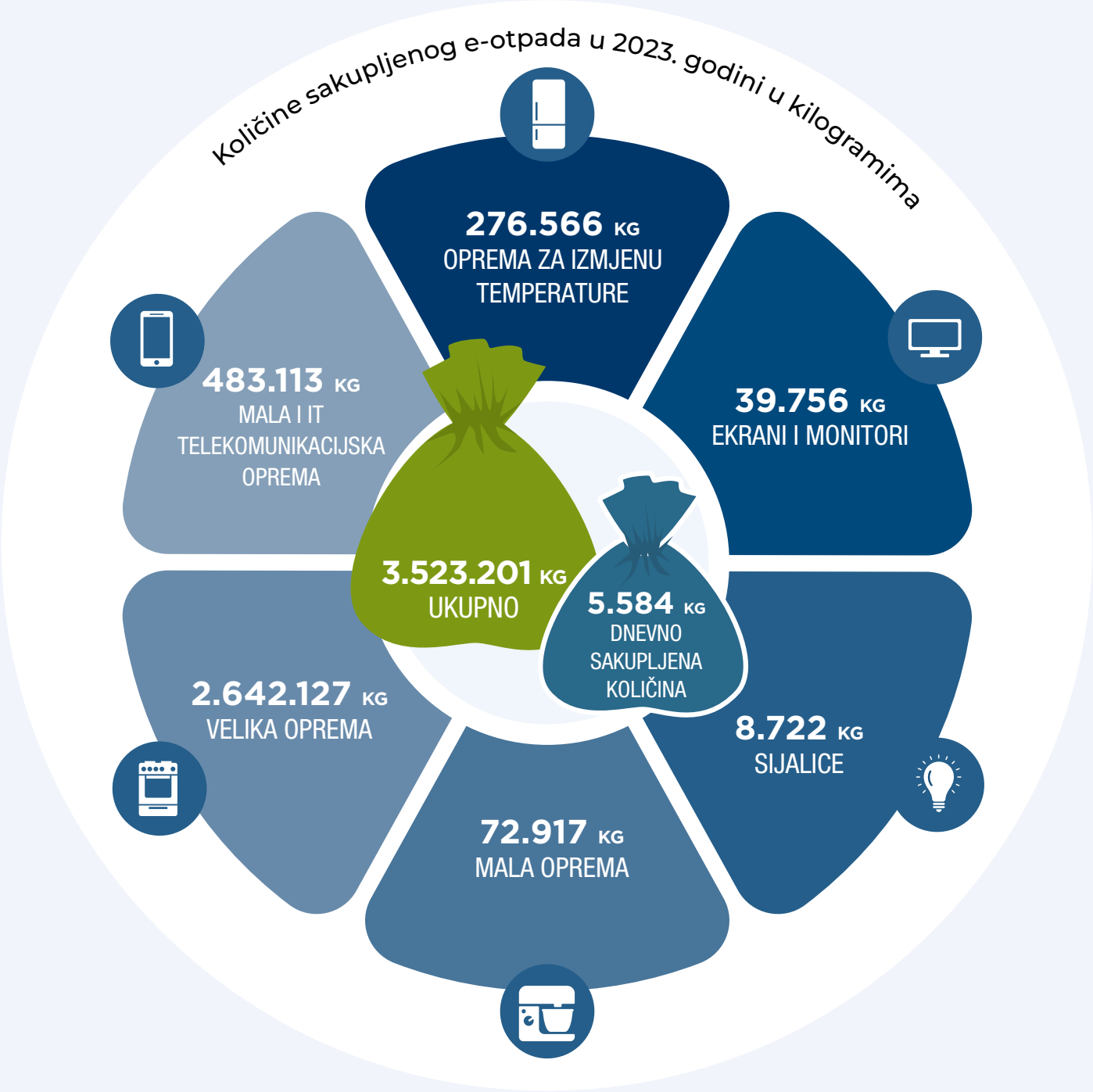

23 KOMUNALNIH PREDUZEĆA

14 SAKUPLJAČA I OBRAĐIVAČA E-OTPADA

496 LOKACIJA ZA ODLAGANJE E-OTPADA

326 LOKACIJA KOD PRAVNIH LICA

133 JAVNE LOKACIJE ZA SAKUPLJANJE E-OTPADA

Ključne činjenice

Elektronski otpad je najbrže rastući tok čvrstog otpada u svijetu.

Godine 2022. globalno je proizvedeno procijenjenih 62,0 miliona tona elektronskog otpada, ali samo 17,4% je dokumentovano kao formalno prikupljeno i reciklirano.

Olovo je jedna od uobičajenih supstanci koje se oslobađaju u okoliš ako se elektronski otpad reciklira, skladišti ili odlaže korištenjem metoda kao što su otvoreno sagorijevanje.

Aktivnosti neformalnog recikliranja elektronskog otpada mogu imati nekoliko negativnih uticaja na ljudsko zdravlje. Posebno su ranjivi djeca i trudnice.

Međunarodna organizacija rada (ILO) i Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) procjenjuju da su milioni žena i dječjih radnika koji rade u neformalnom sektoru reciklaže širom svijeta izloženi riziku od izlaganja elektronskom otpadu.

NEGATIVNI UTICAJ E-OTPADA

na ljudsko zdravlje, okoliš i biodiverzitet

TOKSIČNE SUPSTANCE:
Mnogi električni i elektronski uređaji sadrže opasne materijale poput olova, žive, kadmijuma, bromiranih retardanata plamena i drugih hemikalija. Kada se e-otpad nepravilno odlaže ili prerađuje, ove supstance mogu se otpustiti u okoliš i zagaditi zemljište, vodu i zrak, što predstavlja rizik za zdravlje ljudi i životinja koji dolaze u dodir s tim zagađenim resursima.

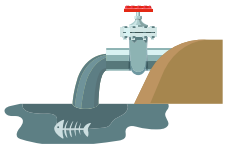

ZAGAĐENJE TLA, VODE I ZRAKA:
Nepravilno odlaganje e-otpada, kao što je bacanje uređaja na divlje deponije ili spaljivanje, može izazvati zagađenje tla, vode i zraka. Toksične supstance iz otpada mogu se infiltrirati u zemljište i podzemne vode, kontaminirajući izvore pitke vode i ekosisteme. Spaljivanje e-otpada može otpuštati otrovne gasove i čestice koje zagađuju zrak i predstavljaju rizik za respiratorne probleme i druge zdravstvene probleme.

GUBITAK PRIRODNIH RESURSA:
Proizvodnja električnih i elektronskih uređaja zahtijeva značajne količine prirodnih resursa poput metala, minerala i rijetkih elemenata. Nedovoljno recikliranje e-otpada dovodi do povećane potrebe za novim sirovinama, što dovodi do eksploatacije prirodnih resursa, što može dovesti do iscrpljivanja tih resursa i potencijalnih konflikata zbog pristupa ograničenim sirovinama.

GUBITAK BIODIVERZITETA:
Zagađenje uzrokovano e-otpadom može imati negativan uticaj na biljni i životinjski svijet. Kontaminacija tla, vode i zraka može oštetiti ekosisteme i dovesti do gubitka biodiverziteta. Toksične supstance se mogu akumulirati u organizmima i prenositi se kroz hranidbeni lanac, što može imati dugoročne posljedice na populacije biljaka i životinja.

10 koristi recikliranja e-otpada

1. Smanjenje otpada na odlagalištima
2. Očuvanje prirodnih resursa
3. Smanjenje emisija stakleničkih plinova
4. Kreiranje novih radnih mjesta
5. Zaštita zdravlja ljudi
6. Promocija cirkularne ekonomije
7. Ekonomski benefiti
8. Poticanje inovacija
9. Smanjenje zagađenja vode, tla i zraka
10. Povećanje svijesti o održivosti

U Bosni i Hercegovini postoji mnogo lokacija za odlaganje e-otpada, a ZEOS eko-sistem je je pripremio interaktivnu kartu sa svim lokacijama mjesta za reciklažu

https://shorturl.at/yeKWH

a dodatno i za sve firme i građane je obezbijeđena ZEOS-ova usluga besplatnog odlaganja od vrata do vrata

https://shorturl.at/kq0Ww

SKENIRAJ ME

Infrastruktura za prikupljanje e-otpada

101

PALETA ZA SIJALICE

133

ULIČNI KONTEJNER

140

PALETA ZA MKA

100

ZELENI NAMJEŠTAJ

283

KANTA ZA E-OTPAD

37

RECIKLAŽNO DVORIŠTE

5

KONTEJNER 7M^3

799

UKUPAN BROJ INFRASTRUKTURE

BROJ INFRASTRUKTURE **879**

BROJ POSTAVLJENE INFRASTRUKTURE **799**

ZEOS posjeduje i mobilno reciklažno dvorište, brendirani kombi, koje služi da se vrši besplatno preuzimanje od vrata do vrata, kao i preuzimanje e-otpada u ruralnim naseljima, gdje ne postoji infrastruktura.

POKRIVENOST FBIH

94% **74** OPĆINE
ZEOS EKO-SISTEM

6% **5** OPĆINA
NEPOKRIVENO

100% **79** OPĆINA
UKUPNO

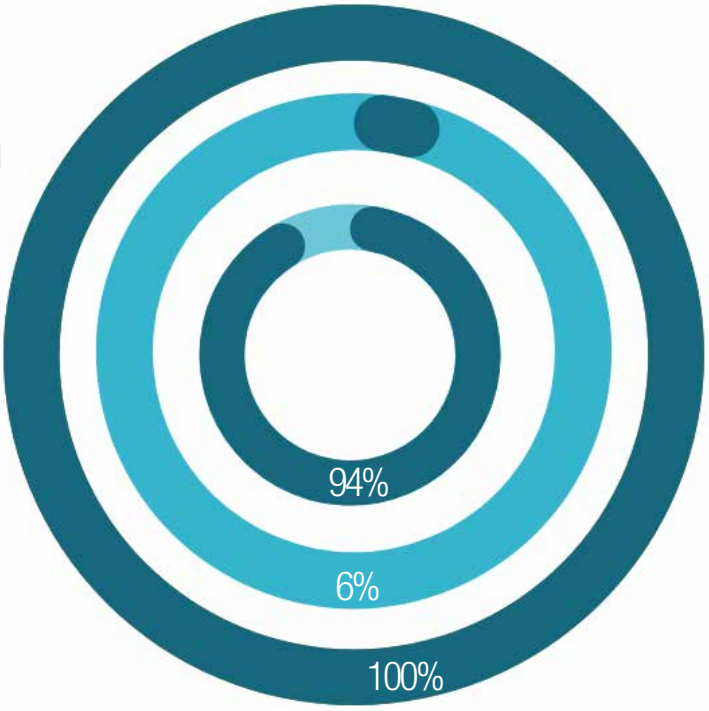

OPĆINE SA INFRASTRUKTUROM

Banovići, Bihać, Bosanska Krupa, Bosanski Petrovac, Breza, Bugojno, Busovača, Bužim, Cazin, Čapljina, Čelić, Čitluk, Doboj Istok, Doboj Jug, Domaljevac – Šamac, Donji Vakuf, Drvar, Foča – Ustikolina, Fojnica, Glamoč, Goražde, Gornji Vakuf – Uskoplje, Gračanica, Gradačac, Grude, Hadžići, Ilijaš, Jablanica, Jajce, Kakanj, Kalesija, Kiseljak, Kladanj, Ključ, Konjic, Kupres, Livno, Lukavac, Ljubuški, Maglaj, Mostar, Neum, Novi Travnik, Odžak, Olovo, Orašje, Pale – Prača, Posušje, Prozor – Rama, Sanski Most, Sarajevo, Centar, Sarajevo, Ilidža, Sarajevo, Novi Grad, Sarajevo, Novo Sarajevo, Sarajevo, Stari Grad, Sarajevo, Trnovo, Srebrenik, Stolac, Široki Brijeg, Teočak, Tešanj, Tomislavgrad, Travnik, Tuzla, Usora, Vareš, Velika Kladuša, Visoko, Vitez, Vogošća, Zavidovići, Zenica, Žepče, Živinice.

Projekti

EKOLOŠKA ODRŽIVOST:

Postavljanje novih kontejnera za e-otpad širom Federacije Bosne i Hercegovine

U toku mjeseca maja 2023. godine ZEOS eko-sistem d.o.o. je u službi ovlaštenog operatera sistema za upravljanje e-otpadom finansirao nabavku i postavljanje novih 56 kontejnera za male aparate u 35 općina Federacije Bosne i Hercegovine.

Vrijednost investicije iznosi oko 200.000,00 KM, a ista će obezbijediti pružanje besplatne usluge odlaganja e-otpada za stanovništvo, čime će se smanjiti količina elektro otpada na deponijama i ista preusmjeriti u reciklažni sektor naše države.

Zelena e-volucija

Vrijednost ovog projekta iznosila je 47.960,00 KM, od toga je Fond za zaštitu okoliša FBiH finansirao 52,13%. Mjesto implementacije projekta bili su gradovi Mostar i Tuzla, koji su dobili po 8 (osam) kontejnera za e-otpad, ukupno 16 komada kontejnera. Kontejneri imaju kapacitet do 300 kg e-otpada, što znači da mogu da zaprime cca 150 komada malih aparata. Termin e-otpad odnosi se na sve što je radilo na struju ili baterije, tu potpadaju mali aparati, alati, veliki uređaji, električne igračke, laptopi, mobiteli, punjači, oprema za rekreaciju, različiti instrumenti, TV-monitori i slično. Građani imaju priliku u kontejnere odložiti e-otpad dimenzija do 45cm. Adrese svih kontejnera sa tačnim adresama i slikama se nalaze na karti putem web stranice www.zeos.ba. U e-otpadu se nalaze opasne supstance poput bromiranih usporivača gorenja, hroma, selena, berilijuma, arsena, koji mogu štetno uticati na zdravlje stanovništva, stoga pozivamo sve građane na odgovornost i pravilno odlaganje e-otpada.

Staro za novo

Kao društveno odgovorna kompanija svjesni smo činjenice da dosta električne i elektronske opreme završava na mjestima koja nisu predviđena za tu vrstu otpada. U saradnji sa našim partnerom Gorenje Commerce d.o.o. osmislili smo ekološku akciju u kojoj kupcima u maloprodajama Gorenje STUDIJA nudimo mogućnost povoljnije kupovine novog aparata uz ekološki popust od 5% za predaju starog aparata po principu "jedan za jedan", ekološki popust se kombinuje sa drugim aktuelnim popustima. Akcija važi za prethodno određene kategorije aparata, a svi detalji se mogu pronaći na www.zeos.ba.

Građani osim velikih aparata u ovoj akciji mogu da odlože i male u Zeleni namještaj u svakom Gorenje Studiju.

MEĐUNARODNI DAN E-OTPADA:

„Nevidljivi e-otpad" 6. izdanje

Međunarodni dan e-otpada (#ewasteday) je godišnja kampanja podizanja svijesti WEEE Foruma, čiji je član i ZEOS eko-sistem d.o.o. kao predstavnik iz Bosne i Hercegovine. Održava se svake godine 14. oktobra. Njegova svrha je da ukaže na rastući problem otpadne električne i elektronske opreme i da podstakne odgovorno postupanje s njom.

Mnogi stari uređaji se čuvaju u domovima, možda na policama za moguću buduću upotrebu, a mnogi ljudi ne shvataju da se mogu reciklirati. Ova "nevidljiva" kategorija e-otpada na jednom mjestu bila bi ekvivalentna broju gotovo 500.000 kamiona, težine od 40 tona, što bi bilo dovoljno za njihov konvoj od Rima do Najrobija dug 5.640 kilometara. Svake godine bacimo 3,2 milijarde kg e-igračaka, što predstavlja čak 35% ukupnog nevidljivog e-otpada, a bacimo i 844 miliona e-cigareta.

Zelena revolucija 2

U pitanju je drugi dio najvećeg ekološkog projekta sa školama i učenicima, ovaj put iz svih deset kantona Federacije BiH. Učenici osnovnih škola su kroz prezentacije i takmičenje učili i radili na području zaštite životne sredine, sakupljajući e-otpad i osiguravajući čistu budućnost bez e-otpada za sve generacije.

Škole su pokazale veliko interesovanje za saradnju, 140 škola je uzelo svoje učešće iz 57 općina a takmičilo se ukupno 59.204 učenika. Sve škole su, od ZEOS-a dobile kante za e-otpad, materijal, letke i plakate. Učenici, ali i građani, su za manje od tri mjeseca, sakupili 98.137 kg e-otpada. Najviše e-otpada, 54.920 kg, sakupili su učenici Osnovne škola Brestovsko, Kiseljak (SBK), zatim Osnovna škola Tušanj, Tuzla (TK) sa 7.080 kg, a treće mjesto osvojila je Prva Sanska škola, Sanski most (USK) sa 3.565 kg sakupljenog e-otpada. Kroz projekte Zelena revolucija 1 i Zelena revolucija 2 informisano je 147.204 učenika iz 64% škola u FBiH, a sakupljeno je 216.122 kg e-otpada.

Besplatna reciklaža e-otpada sa adrese

Pored ZEOS-ove dugogodišnje usluge za besplatno preuzimanje elektro otpada od firmi, od 2021. godine postoji i besplatno preuzimanje elektro otpada sa kućne adrese stanovništva.

Projektna ideja Sakupljanje od vrata do vrata ima za cilj da omogući građanima novu besplatnu uslugu za zbrinjavanje električnog i elektronskog (elektro) otpada sa adrese, kako bi se što veće količine prvenstveno malih aparata iz elektro otpada preusmjerile u reciklažni sektor putem ovlaštenog operatera ZEOS eko-sistem d.o.o.

SKENIRAJ ME

Građani imaju priliku da predaju na zbrinjavanje sve što je radilo na struju ili baterije, usluga obuhvata predaju veš mašina, šporeta, mašina za sušenje, pranje, malih kućanskih aparata, frižidera, klima, IT opreme, električnih igračaka, opreme za osvjetljenje, alata i različitih električnih instrumenata i sl.

Također, moramo biti svjesni da je električni i elektronski otpad opasan, te da ga moramo pravilno odlagati i zbrinjavati. Baterije nisu elektro otpad, a na ovaj način ne preuzimaju se ni sijalice.

Uslov za preuzimanje za građane je količina veća od 5 kg, a manja od 20 kg, za e-otpad težine preko 20 kg vrši se posebno preuzimanje u skladu sa mogućnostima operatera. Ukupno sakupljenu količinu e-otpada zbrinjava ZEOS eko sistem d.o.o. u skladu sa ekološkim propisima.

Izazov i prilika:
Upravljanje e-otpadom i ESG

ESG je skrećenica od riječi „Enviromental, Social and Governance“ („okolišno, društveno i korporativno upravljanje“) te označava tri ključna faktora koja se razmatraju prilikom mjerenja održivosti, etičnosti i društveno odgovornog poslovanja pojedine kompanije ili investicije.

E

- Upravljanje klimatskim promjenama
- Smanjenje emisija stakleničkih plinova
- Efikasnost i očuvanje korištenja resursa (voda, energija)
- Upravljanje otpadom i reciklaža
- Zaštita biodiverziteta

S

- Prava i odnosi zaposlenih
- Raznolikost i inkluzivnost
- Radni uslovi i sigurnost na radu
- Društveni angažman i doprinos zajednici
- Zaštita ljudskih prava

G

- Struktura upravljanja i nezavisnost nadzornih organa
- Kontrola i upravljanje rizicima
- Pitanja korupcije, mita i sukoba interesa
- Transparentnost i izvještavanje

ČAK DO

80%

materijala u mobitelima može se reciklirati i ponovno upotrijebiti!

OD ČEGA JE SASTAVLJEN MOBITEL

Plastika	**33.74 g**
Aluminijum	**31,89 g**
Čelik	**14,02 g**
Bakar	**14,26 g**
Kobalt	**8,35 g**
Magnezijum	**3,26 g**
Srebro	**0,21 g**
Zlato	**0,03 g**

Postizanje ESG ciljeva pravilnim upravljanjem e-otpadom

Upravljanje e-otpadom postalo je imperativ jer električna i elektronska oprema igraju važnu ulogu u osnovnim poslovnim aktivnostima. Kako raste naša upotreba i ovisnost o ovim uređajima, tako raste i potreba za odgovornim upravljanjem e-otpadom.

E-otpad se u potpunosti povezuje sa svim ESG faktorima i pruža brojne mogućnosti kompanijama da pokažu svoju odgovornost i opredijeljenost održivim poslovnim praksama.

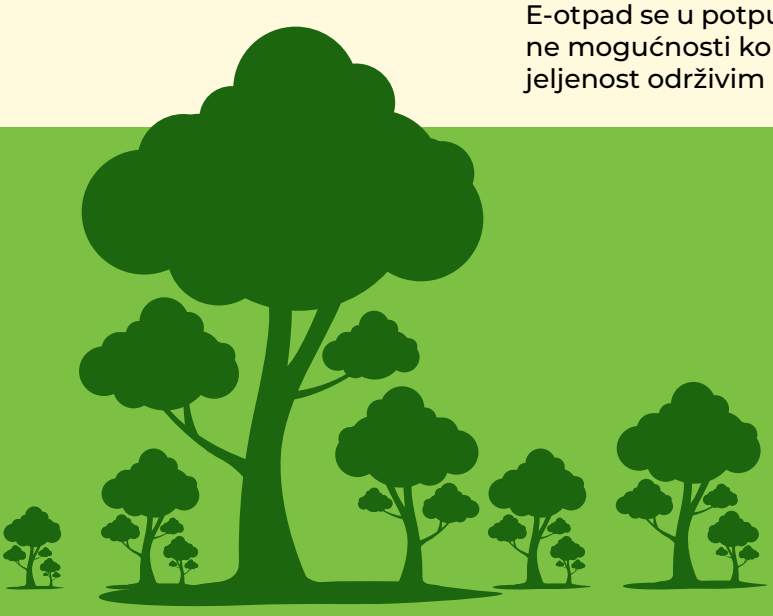

OKOLIŠNI FAKTORI

- E-otpad sadrži opasne materijale poput olova, žive, kadmija i drugih toksičnih supstanci koje ako se ne recikliraju pravilno zagađuju okoliš. Loše upravljanje e-otpadom može dovesti do nekontrolisanog ispuštanja tih štetnih tvari u zrak, vodu i tlo.
- Pravilno upravljanje e-otpadom značajno doprinosi očuvanju okoliša kroz smanjenje zagađenja, očuvanje resursa, smanjenje emisije CO_2, podršku cirkularnoj ekonomiji i povećanje ekološke svijesti.

DRUŠTVENI FAKTORI

- Loše zbrinjavanje e-otpada može imati negativne posljedice po lokalne zajednice, posebno u zemljama u razvoju gdje se često vrši nelegalno odlaganje i nesigurno recikliranje e-otpada.
- Društveno odgovorne prakse uključuju sigurno i odgovorno zbrinjavanje e-otpada koje štiti zdravlje zaposlenih i lokalne zajednice.

UPRAVLJAČKI FAKTORI

- Upravljanje e-otpadom zahtijeva jasne politike i procedure koje promoviraju odgovorno postupanje sa e-otpadom, uključujući praćenje i izvještavanje o njegovom zbrinjavanju.
- Kompanije s dobrim korporativnim upravljanjem uključuju u svoje operacije upravljanje e-otpadom i sarađuju s ovlaštenim operaterima i certificiranim reciklažnim partnerima kako bi osigurale da se e-otpad zbrinjava na održiv i siguran način.

Poziv na akciju!

Pozivamo vas da se pridružite eko-porodici odgovornih kompanija kako bismo zajedno doprinijeli očuvanju okoliša i podržali cirkularnu ekonomiju. Elektronski otpad postaje sve veći ekološki izazov, ali istovremeno predstavlja potencijalne resurse koje možemo iskoristiti ponovno.

Vaša kompanija može odigrati ključnu ulogu u ovoj inicijativi. Pridruživanjem, pomažete u smanjenju količine otpada na deponijima, smanjenju ekološkog otiska vaših aktivnosti i podržavanju održive prakse u vašem poslovanju.

Prikupljanje e-otpada ne samo da doprinosi zaštiti prirodnih resursa i smanjenju zagađenja, već također može biti prilika za vašu kompaniju da demonstrira svoju društvenu odgovornost i angažman prema održivom razvoju.

Pozivamo vas da nam se pridružite i zajedno radimo na stvaranju pozitivnog uticaja na našu zajednicu i okolinu. Za više informacija o preuzimanju e-otpada, molimo vas da nas kontaktirate.

NE PROPUSTITE DA NAM SE PRIDRUŽITE!

Urednik, izdavač:
ZEOS eko-sistem d.o.o.
Kamenolom 11
71215 Blažuj, Sarajevo
Bosna i Hercegovina
T +387 33 628 606
F +387 33 830 136
E info@zeos.ba
www.zeos.ba

Koncept, dizajn:
Arterija d.o.o. Sarajevo
ul. Kralja Tvrtka 9, 71000 Sarajevo
Tel: +387 33 208 818
DTP: Marina Kulić
Fotografija:
ZEOS eko-sistem d.o.o.

Za više informacija o našem poslovanju možete pogledati naše godišnje izvještaje od 2014. do 2023. godine, koji su dostupni u elektronskoj formi na našoj web stranici www.zeos.ba.

Sve informacije, grafikoni i slike su informativnog karaktera i ne smiju se koristiti bez saglasnosti društva ZEOS eko-sistem d.o.o.